DENUMIRI PENTRU „PELTIC” ÎN GRAIURILE DACOROMÂNE

MARA-IULIANA MANTA, ANDREEA-ALEXANDRA LOIZO

1. ORIGINEA ŞI RĂSPÂNDIREA TERMENILOR

1.1. Termeni care formează arii lingvistice extinse

Harta 93 din ALRR. *Sinteză* I înregistrează răspunsul la întrebarea „Cum ziceţi că este omul care vorbeşte în vârful limbii? (imit.)” din ALR. Dintre răspunsurile cartografiate pentru termenul ‘peltic’ (‘qui zézaie’), 8 formează arii lingvistice extinse.

Cel mai răspândit este termenul ***peltíc*** (< tc. *peltek*[1]), prepoderent în estul Munteniei–Dobrogei (114 puncte), dar şi în sud-estul Transilvaniei (17 puncte), în sudul Moldovei (14 puncte) şi în nord-estul Olteniei (3 puncte). Termenul este înregistrat cu variante fonetice (*peltíc'', pelitíc, piltíc, petíc, peltéc, peltít, péltic*) şi morfologice (*peltíu, pertív, peltág, pelticós, pilticós*). De asemenea, trebuie notată sintagma *vorbéşte plictíc*, posibil rezultată dintr-o contaminare cu termenul *plicticós*, care e consemnată într-un punct din Muntenia-Dobrogea, confirmând aria termenului *peltíc*. 24 de răspunsuri secundare (*peltíc, péltic, peltég, pelticós, péltit, piltíc, páltic, tilpíc*, *peltíc di límbî,* vorbéşte *pilticós*) confirmă, de asemenea, ariile largi din Muntenia–Dobrogea şi din Moldova.

Termenul ***gîńgav*** (< sl. *gongnavŭ*–DEX09, paleosl. gągnavь–DA) este înregistrat în toate ariile lingvistice ale dacoromânei cu excepţia Maramureşului (în centrul Transilvaniei–32 puncte, în Crişana–19 puncte, în Oltenia–17 puncte, în jumătatea de nord a Banatului–11 puncte, în nord-vestul Munteniei–10 puncte, şi în vestul Moldovei–2 puncte). Câmpul lexical este reprezentat de adjectivul *gîńgav*, precum şi de verbul derivat *gîngăvéşte* (*a gîngăví*), incluzând variante fonetice (*gîngáv, gîńgăv*), variante morfologice (*gîngăiéşte, gîńgăĭ, gîngălésťĕ*), un derivat regresiv (*gîng*) şi variante rezultate prin conversiune (*gîngîĭít, gîngăĭít, îngîngîĭít, îngîngînát*). Sintagmele *vorbéşte gîngáv, gîngáv dă vorbă, gîngălésťĕ vórba, gîngănéşte vórba, gîńgăne vórba, gîńgîne vórba, gîngăńéşťĕ vîrfu límbi* (< *gîńgav*), înregistrate în 5 puncte din Oltenia şi în câte un punct din Transilvania şi Muntenia–Dobrogea, confirmă aria termenului *gîńgav*. Răspunsurile secundare (*gîńgav,*

[1] Unde nu se precizează altfel, pentru etimologie a fost consultat DA/DLR.

FD, XXXIX, Bucureşti, 2020, p. 69–86

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

gîngáv, gı́ngăv, gîng, gîng, gîngą̆i̯álă, gîngăvę́ʂt́/ćę́, gîngăvít, gîngîi̯ít, gı́ngav d́ĕ vorbă, gı́ngăi̯e vórba, gı́ngăne vórba, gîngăňéʂt́e vórba) confirmă ariile descrise mai sus prin încă 31 de puncte.

Termenul ***ĉepelę́ág*** (< rut. *šepeljavyj*) şi variante ale verbului înrudit lexical *a ĉepelí* (< cf. rut. *šepeljati*) sunt consemnate în cea mai mare parte a teritoriului dacoromânei, reprezentând termenul principal din Moldova–Bucovina (182 puncte) şi în Maramureş (8 puncte), înregistrându-se totodată şi în nordul Transilvaniei (33 puncte), în nordul şi în vestul Crişanei (16 puncte) şi în Muntenia–Dobrogea (3 puncte). Au fost cartografiate variante fonetice (*ŝepeléşte, ŝupilę́ʂt́i̯, şepelę́şte, şĕi̯pelę́ʂt́ę̆, ŝeperlui̯ę́ʂt́/ĉĕ, şeperlę́ʂt́ĕ, sĕperlę́ʂt́ę̆, şărperĺę́ʂt́ĕ, ŝu̯opelę́ág, ŝupeli̯ág, şepelę́ág*), variante morfologice (*ŝepălós, şepeĺós, şepeĺílă, şopeĺĕ́u̯, şepelę*) şi variante rezultate prin conversiune (*ĉepelít, ŝupilít, ŝupilít* (adv.)*, şepelít, şărpelít, şupiĺít*), derivate (*ŝĕpeĺitórı́, şepelitórı́, ŝiĺipĉitórı́, şopîltív*). Menționăm posibila contaminare cu termenii *şarpe* în cazul lui *şărpelít*. Sintagmele *ŝepelít la vórbâ, ʂ́epeĺę́ʂt́ĕ vórba, şiperlę́ʂt́ę̆ besáda, şipirlę́ʂt́ę̆ vórba, şĕrpelít la límbă, şopîrlę́ʂt́ĕ vórba*, unele rezultate de asemenea printr-o posibilă contaminare cu termenii *„şarpe”* şi/sau *„şopârlă”*, confirmă aria discutată, fiind înregistrate în Crişana (5 puncte), Moldova-Bucovina (1 punct) şi în Transilvania (1 punct). Pentru ariile din Transilvania, Modlova–Bucovina şi Muntenia–Dobrogea, sunt consemnate, de asemenea răspunsuri secundare *(ĉepelę́ág, şepeĺę́ʂt́ĕ, ŝipilę́ʂt́ĕ*) în 13 puncte.

Termenul ***şişcáv*** (< sr. *šuškav*), precum şi derivatul *şişcăvę́şte* (*a şişcăví*), au fost înregistrați preponderent în vestul Transilvaniei (28 puncte), în nordul Olteniei (16 puncte), în Crişana (13 puncte), dar şi în nordul Banatului (8 puncte). Au fost consemnate numeroase variante fonetice (*şişcláv, şicáv, şîşcáv, şíşcav, şı́şcav, şı́şcăv, şúşcav, şúşcăv, ŝişcavę́şĉĕ, şîşcăvę́şte, şuşcăvę́şte, ĺĕ şı́şcîi̯ĕ*), câteva cazuri de conversiune (*şişcăvít, şîşcăvít, şîşcovít, şişcănít*) şi un derivat (*şîşcăvílă*). Sintagmele *şişcăvę́ʂt́ĕ vórba, şîşcăvę́şte vórba, şíşcăi̯ĕ vórba,* confirmă aria termenului în Transilvania (3 puncte). 13 răspunsuri suplimenare (*ʂ́işcáv, şîşcáv, şı́şcăv, şişcăvéşte, şîşcăvę́şćę́, şuşcăvę́ʂt́i̯, şuşcăvít, şişcăvę́şte vórba, vorbéşte ʂ́işcăvít*) confirmă ariile din Banat, Crişana şi Oltenia.

Termenii înrudiți cu cuvântul ***limbă***, *limbút* (< lat. vulg. *linguutus*) şi *limbós* (< vezi *limbă*), formează arie în special în Muntenia–Dobrogea (91 puncte) şi în sud-estul Transilvaniei (16 puncte), fiind înregistrați de asemenea în Banat (10 puncte), Oltenia (5 puncte) şi Moldova (1 punct). Termeni mai variați înrudiți cu cuvântul *limbă*, au fost înregistrați ca răspunsuri secundare (*limbút, ĺimbu̯ós, ĺimbăréț, vorbéşte limbút, áre limburúş*) în 23 de puncte, preponderent în Banat şi Muntenia, dar şi în Moldova şi Oltenia.

Verbul *sîsîi̯ę́ʂt́ĕ* (***a sîsîí*** < formație onomatopeică), înregistrat cu variantă fonetică (*ŝiŝĕi̯ę́şĉ/t́ĕ*), cu variante morfologice (*sîsălę́ʂt́i̯, ŝiŝirę́ʂt́ĕ*), şi în formă de variante rezultate prin conversiune (*sîsîi̯ít, sîsăi̯ít*), a fost consemnat sporadic în Transilvania (8 puncte), Banat (6 puncte), Crişana (1 punct) şi Oltenia (1 punct).

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

Aria din Transilvania este confirmată prin înregistrarea în trei puncte a sintagmelor *sîsĕi̯ĕşc/ťĕ vórba, vóroģe sîsîi̯ít̯u* şi *sîsăi̯ĕşcĕ vórba*. Pe de altă parte, răspunsurile secundare (*sísăi̯ĕ, sîsăi̯ít*) confirmă aria din Banat şi Oltenia în 5 puncte.

Adjectivul ***pîtcáv*** (< nct.), înregistrat în două variante fonetice (*pí̵tcăv, pútcăv*), alături de o variantă morfologică a verbului derivat – *pîtcăí* (*pîtcą̆/ęvi̯ĕşćĕ*) şi câteva cazuri variante rezultate prin conversiune (*pîtcăvít, pîtcăi̯ít, pîtpăi̯ít*), sunt consemnate în Banat (11 puncte) şi într-un singur punct din Oltenia. Aria principală din Banat este confirmată prin două răspunsuri secundare (*pí̵tcav, pí̵tcăv*).

O arie largă mai formează sintagmele compuse din verbele ***a vorbi/a grăi/a băsădi*** **+ grup prepoziţional** (pentru forme înregistrate, vezi mai jos, capitolul 1.5) înregistrate în toate ariile lingvistice ale dacoromânei: Crişana (43 de puncte), Banat (38 de puncte), Oltenia (33 de puncte), Transilvania (26 de puncte), Muntenia-Dobrogea (4 puncte) şi Moldova (1 punct). În aceeaşi arie am inclus şi câteva structuri eliptice din care lipseşte verbul (*în vî̵rfu límbi, pe vî̵rfu l'ímbi*), ocurente doar în Oltenia. Sintagme de aceşt tip au fost înregistrate şi ca răspunsuri secundare în Crişana (23 de puncte), Muntenia-Dobrogea (6 puncte) şi Oltenia (4 puncte).

1.2. Termeni care formează arii lingvistice restrânse

Dintre răspunsurile cartografiate pentru conceptul discutat, 8 formează arii lingvistice restrânse.

Termenii derivaţi din ***tont*** (< nct.) sunt înregistraţi într-o arie restrânsă din Banat (3 puncte) şi Oltenia (3 puncte). Este situaţia lui *tî̵ntą̆/ęv* şi a variantelor fonetice *tînt, tîntáv, tîntălóg*. În aceeaşi arie s-au mai înregistrat 6 răspunsurile secundare din aceeaşi familie lexicală (*tînt, tîntáv, tî̵ntăv, tăntalóg, tîntăvéşťĕ vórbele*) înregistrate.

Termenul *bîlbăi̯ĕşťĕ* (***a bîlbîí*** < formaţie onomatopeică), înregistrat şi într-o variantă rezultată prin conversiune (*bîlbît*), formează o arie restrânsă, în Transilvania (3 puncte), fiind consemnat şi în Crişana (1 punct) şi Oltenia (1 punct). *Bîlbît* a mai fost înregistrat şi ca răspuns secundare în trei puncte sporadice din Transilvania, Moldova şi Muntenia.

Termenul ***fonf*** (< formaţie onomatopeică), înregistrat, de asemenea, ca verb (*fõfăńĕşť/ćę̆*) şi într-o variantă rezultată prin conversiune (*fo̯nfăi̯ít, îi̯ fonfonít*), a fost consemnat în Muntenia–Dobrogea (2 puncte), Oltenia (2 puncte) şi Crişana (1 punct). Răspunsul secundar *fõfălęšťį* e consemnat într-un punct din Crişana.

Termenul *cîcîi̯éşte* (***a cîcîí*** < formaţie onomatopeică) este consemnat în Transilvania (2 puncte), Muntenia–Dobrogea (1 punct) şi Maramureş (1 punct), fiind înregistrat într-un derivat (*câcăi̯it̯órĭ*), o variantă morfologică (*cîcăĺĕşťĕ*) şi o variantă rezultată prin conversiune (*cîcăi̯ít*). Sintagma *cîcăĺĕşťĕ vórba* (< *a cîcîí*) a fost, de asemenea, consemnată în Transilvania (1 punct). Considerăm posibil ca

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

răspunsul secundar *cîc*, înregistrat într-un singur punct din Muntenia, să fie un derivat regresiv din *cîcîí*.

Termenul *dîcă̯íĕşcĕ* (***a dicăí*** < nct.), cu variantele rezultate prin conversiune *dică̯íí, dîcă̯íí, ticăí* (cel din urmă rezultând posibil prin contaminare cu termenul *a ticăi*), este consemnat în trei puncte din Transilvania şi un punct din Moldova–Bucovina.

Termenul *fîlfî̯íí* (***a fîlfîí*** < formaţie onomatopeică), este înregistrat în patru puncte din Moldova–Bucovina. Sub forma *fîlfă̯íí* apare şi ca răspuns secundar într-un singur punct din Transilvania.

Termenul *fîsâ̯íí* (***a fîsîí*** < formaţie onomatopeică), cu derivatele *fîsă̯íí̯úórî* şi *fîsǫáńe* (vb. ind. prez. 3 sg.), a fost înregistrat în patru puncte din sudul Banatului.

Sintagma *(i̯e)* ***cu límba prínsă*** (< a *prinde*), a fost înregistrată în cate două puncte din Banat şi Oltenia, fiind întărită prin 4 răspunsuri secundare în Banat.

1.3. Termeni care nu formează arii lingvistice

Pe lângă termenii care formează arii lingvistice, analizaţi anterior, în lista de referinţă sunt înregistrate numeroase alte cuvinte care desemnează conceptul analizat, neformând arii lingvistice:

– ***mut*** (< lat. *mutus*), cu derivatele *mutală̯u* şi *mutăv̯íél*, înregistrat în două puncte din Maramureş şi un punct din Banat;

– ***pîşcăv*** (< nct.), cu varianta fonetică *pîşcav*, consemnat în două puncte din Banat, dar şi răspuns secundar (*pîşcav, pîşcăví*) în alte trei puncte tot din Banat;

– ***sit̯áv*** (< nct.), cu varianta morfologică *sitevít*, înregistrat în două puncte din Muntenia, ca răspuns principal, şi în alte două puncte din aceeaşi zonă ca răspuns secundar.

– *pîsă̯íí* (***a pîsîí*** < *pîs*), consemnat de asemenea şi în sintagma *pîsîĭ̯ĕ pe límbă*, în câte un punct din Banat şi Oltenia (posibil tot de aici, răspunsul secundat *pîşlă̯íí*, înregistrat tot în Banat);

– ***pişcáv*** (< *pişca* < nct.), consemnat şi în sintagma *vorbéşte pişcáv*, înregistrat în două puncte din Oltenia;

– sintagmele ***îi̯ cu límba-mpeđĕcátă*** şi ***împi̯edicát la límbă*** (< *a împiedica* <lat. *impedicare*), înregistrate într-un punct din Oltenia şi un punct din Banat;

– *pîşcăléşťe* (< ***a pîcîi/a pîşcîi*** < formaţie onomatopeică), consemnat şi în sintagma *piscăléşťĕ vórba*, înregistrat în câte un punct din Crişana şi Oltenia;

– sintagma ***vorbéşte puşcăví́t*** (< nct.), consemnată într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***cam límba scúrtă*** (< *scurt* < *lat.*excurtus*), înregistrat într-un singur punct din Muntenia-Dobrogea;

– sintagma ***împúnĝ/đĕ vórba*** (<*a împunge*), înregistrat într-un singur punct din Crişana;

– *fîşcă̯íĕşćį* (***a fîşcîí*** < din *fîş*), înregistrat într-un singur punct din Banat;

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

– *gîrăi̯ĕşťĕ* (***a cîrîí*** < *cîr*), înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– *holobĭ́că* (< ***holoboácă*** < nct.), înregistrat într-un singur punct din Maramureş;

– ***încurcát*** (< *a încurca* < lat. **incolicare*), înregistrat într-un singur punct din Muntenia-Dobrogea;

– sintagma ***ascuţít la vórbă*** (< *a ascuți* < nesigură, probabil din lat. **acutiare* şi **excotire*), înregistrată într-un punct din Crişana;

– ***mîţă̆i̯ít*** (< *a mîțîí* < *mîță* MDA2, DRAM2015), înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– sintagma ***nu pu̯áťe rúpe vóc̆a*** (< *a rupe* < lat. *rumpere*), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– *tălĭ́mp* (< ***tălĭ́mb*** <nct.), înregistrat într-un singur punct din Muntenia–Dobrogea;

– *pĭ́lpă̆i̯e* (< ***a pîlpîí*** <formație onomatopeică), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– *pîrpă̆i̯éşťe* (< ***a pîrpîí*** < formație onomatopeică), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***îngĭ́mă vórba*** (< *a îngîna* < lat. **ingannare*), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***vorbéşťĭ ńiń̆ĕrátu̯*** (< *a ninera*), înregistrată într-un singur punct din Crişana;

–sintagma ***vorbéşte şicănít*** (< nct.), înregistrată într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***vu̯orbi̯éşćĕ supţĭ́ri̯ĕ*** (< *subțire*), înregistrată într-un singur punct din Banat;

– ***háşcâ***, cuvânt cu etimologie necunoscută[2], înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– ***boloboťéşťĕ*** (vb. ind. prez. 3 sg.), cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Transilvania, posibil înrudit cu răspunsul secundar *bolobozăşťĕ*, înregistrat tot într-un singur punct din Transilvania;

– ***bócăcă̆i̯ĕ***, neînregistrat în dicționare, pe care îl interpretăm ca pe o formație onomatopeică din *boc*, consemnat într-un singur punct din Transilvania;

– ***dodogúş***, cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Crişana;

– ***pipili̯úg***, cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– ***sovîltóc***, cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Muntenia–Dobrogea;

[2] În dicționarele consultate am identificat mai mulți termeni care se aseamănă fonetic cu cel consemnat în hartă (de exemplu, *háscă*, *hĭ́sca*, *háşcă*), dar niciunul nu consemnează un sens apropiat de cel al defectului de vorbire.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

– ***totorǫ́scă,*** cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– ***ş̦ĕ̯i̯p,*** cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Crişana.

1.4. Alți termeni din răspunsuri secundare

Pe lângă termenii consemnați deja, ca răspunsuri secundare pentru acelaşi concept au mai fost consemnați următorii:

– sintagmele ***nu pu̯áte vorbí bíne*** (< *a vorbi* < *vorbă* < cf. *dvorbă* < slavon. *dvorĭba*) şi ***n-o nemeréşte bíne*** (< *a nimeri* < *bg. nameria*), înregistrate în două puncte din Oltenia;

– ***balamút*** (< rus. *balamut*), înregistrat în câte un punct din Modlova şi Muntenia;

– ***gîlgîi̯ít*** (< *a gîlgîi* < formație onomatopeică), înregistrat în câte un punct din Modlova şi Oltenia;

– ***cî́căv*** şi ***cîscáv*** (< *a cîsîi/a cîscîi* < formație onomatopeică), înregistrate în două puncte din Banat;

– sintagma ***îi̯ cu ĺímba floco̯ásă*** (< *flocos*), înregistrată în două puncte din Banat;

– ***păpăgál*** (< *papagal* < ngr. *παπ(π)αγάλ(λ)ος*, it. *pappagallo*, ger. *Papagei*), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***păléşte vórba*** şi ***vorbéşte pălíş*** (< *a păli*), înregistrată în două puncte din Oltenia;

– adverbul ***păsărę́ştĭ̯*** (< *păsăreşte* < *pasăre* < lat. *passer*), înregistrat într-un punct din Crişana;

– ***sîcăi̯ít*** (< *a sîcîi* <*sîc* < tc. *sik*), înregistrat într-un singur punct din Banat;

– sintagma ***nu pu̯áte vorbí bíne***, înregistrată într-un punct din Oltenia;

– sintagma ***píşcură vórba*** (< *a pişcura*), înregistrată într-un punct din Oltenia;

– sintagma ***n-o nemeréşte bíne*** (< *a nimeri*), înregistrată într-un punct din Oltenia.

1.5. Sintagmele expresive

Observăm, din cele prezentate în subcapitolele anterioare, că, printre răspunsurile consemnate pentru conceptul de „peltic”, se numără şi numeroase sintagme, unele dintre acestea prezentând şi o răspândire semnificativă. Subcapitolul clasifică sintagmele după structura lor în următoarele categorii:

a. **verb + „*vorba/besada*”** (I: *gîngălę́ştĕ vórba*, *gîngănéşte vórba, gî́ngăne vórba, gî́ngîne vórba, ș́epeĺę́ştĕ vórba*, *şipirlę́ştẹ̆ vórba, şopîrlę́ştĕ vórba, şiperlę́ştẹ̆ besáda, şişcăvę́ştĕ vórba, şíşcăi̯ĕ vórba, sîsăi̯ę́şĉĕ vórba, ŝiŝĕi̯ę́şĉ/ťĕ vórba, cîcăĺę́ştĕ vórba, împúnĝ/ďĕ vórba, îngî́nă vórba, piscălę́ştẹ̆ vórba, nu pu̯áťe rúpe vóĉ̂ᵉa*; II: *gî́ngăi̯e vórba, gî́ngăne vórba, gîngăňéşťe vórba, píşcură vórba, păléşte vórba*);

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

b. **adjectiv + *„de/la vorbă”*** (I: *gîngáv dă vorbă, ŝepelít la vórbâ, ascuțít la vórbă*; II: *gíngav ďĕ vorbă*);
c. ***„a vorbi”* + adverb** (I: *vorbéşte plictíc, vorbéşte gîngáv, vóroǵe sîsîi̯ít*ᵗᵘ, *vorbéşte pişcáv, vorbę́şťí ńińę̆rát*ᵘ, *vorbéşte şicănít, vᵘorbi̯ę́şćĕ supțíri̯ĕ, vorbéşte puşcăvít*; II: *vorbéşte limbút, vorbéşte pălíş, vorbéşte pilticós, vorbéşte ș́işcăvít*);
d. **verb + *„în/din/pe vârful/sfârcul limbii”*** (I: *vorbéşte în vî́rfu límbi, vorbéşte cam în̥‿vî́rfu lʼímbi, vorovę́şťĕ-n̥‿vî́rvu líndʼi, vóroďe în̥‿vî́rvu límbi, vorbésc în vî́rfu lʼímbi* (1 sg.), *vorbe̯á în̥‿vî́rfu límbi* (imperf.), *vóroǵe în̥‿vî́rvu la límbă, vorbę́şĉĕ ďʼîn vî́rvu lʼímbi̯, vorovę́şťĕ ďʼîm‿vî́rvu límzî, voroďʼésc ďʼî‿vî́rvu límzî* (1 sg.), *vorbéşte pe vî́rvu límbi, vorbę́ pă vî́rvu límbďʼi, vorbéşte în sfî́rcu límbi, vorbéşťe în sfî́rcu lʼímbi, grăi̯éşte în vî́rfu límbi, grăi̯é ďʼîn̥‿vî́rvu límbďʼi, băsădę́şťę̆ ďʼî‿vî́rvu límbďʼi, gîngăňéşťĕ‿vî́rfu límbi, în vî́rfu límbi, pe vî́rfu lʼímbi*; II: *vorbéşte în vî́rfu límbi, vorbę́şťĕ dî‿vî́rvu límbi, vorbéştĕ‿n vî́rfu límbi, vorǵéşti-n̥‿sfî́rcu línǵi vᵘorbi̯ę́şćĕ cu vî́rfu límbi, în̥‿vî́rfu límbi*) – în majoritatea cazurilor, verbul în sine nu exprimă un defect de vorbire, acesta fiind identificat exclusiv prin sintagma alăturată, prezentând importantă varietate sintactică prin schimbarea prepoziției.
e. **verb + *„pe/în limbă”*** (I: *vorbéşte pe limbă, vorvę́şĉĕ pă lʼímbă, vorovę́şte pe límbă, vorovăś‿ pă límbă* (1 sg.), *vorovę́şťĕ-n límbă, băsădę́şťí̯ pă límbă, pî́sîi̯ĕ pe lʼî́mbă*; II: *vorbę́şće pe lʼímbă,vorbi̯ę́şćĕ pî‿límbă, vorbę́şćĕ pă lʼímbă, vorbi̯ę́şćĕ-n límbă*);
f. **verb + *„(cu limba) între/printre dinți”*** (I: *vorbéşte cu límba î́ntre dínț, vorbi̯ę́şćĕ cu lʼímba-ntră ginț, vorbę́şťĕ pî́ntră ďʼînț, vorovę́şťe pî́ntre ďʼînț, vorbi̯ę́şćĕ-ntră ginț, băsădę́şťę̆ pî́ntre ďʼînț*; II: *vorbę́şťĕ pî́ntră ďʼînț, vorbę́şćĕ pî́ntre ginț*);
g. **verb + *„cu limba prinsă/împiedicată/flocoasă”*** (I: *i̯e cu límba prínsă, îi̯ cu lʼímba-mpeđĕcátă, cam límba scúrtă*; II: *îi̯ cu límba prínsă, îi̯ cu lʼímba floco̯ásă*);
h. **verb + *„pe nas”*** (I: *vorvę́şťí̯ pă nas*ᵘ);
i. **adjectiv + *„de/la limbă”*** (I: *şĕrpelít la límbă, împi̯edicát la límbă*; II: *peltíc di límbî*);
j. **verb la forma negativă + *„bine”*** (II: *n-o nemeréşte bíne, nu pu̯áte vorbí bíne*);
k. ***„a avea”* + substantiv** (II: *áre limburúş*);

După cum se poate observa, sintagmele înregistrate prezintă deosebită varietate lexicală (ex. ***vorbéşte*** *în vî́rfu límbi* – ***grăi̯éşte*** *în vî́rfu límbi*), fonetică (ex. *vorbéşte*

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

cu límba ḿntre ***dínț*** *– vorbi̯éşćĕ cu l̓ímba-ntră* ***ginț***), morfologică (ex. ***gîngănéşte*** *vórba –* ***gḿngăne*** *vórba*), sintactică (ex. *vorbéşte* ***în vḿrfu límbi*** *– vóroǵe* ***îm̥‿vḿrvu la límbă***) şi stilistică (ex. *îi̯ cu límba* ***prínsă*** *– îi̯ cu ĺímba* ***flocǫásă***). Mai trebuie precizat că, în majoritatea cazurilor, defectul de vorbire este exprimat fie prin verb, fie prin determinant, exprimarea acestuia prin ambele componente fiind rară (ex. *pḿsîi̯ĕ pe l̓ḿmbă – gîngăňéşt̓ĕ‿ vḿrfu límbi*).

1.6. Concluzii

Descrierea din subcapitolele anterioare evidențiază o mare bogăție lexicală pentru denumirea conceptului de „peltic” în toate ariile dacoromânei. În continuare, se prezintă situația pe fiecare regiune a dacoromânei, începând cu aria care prezintă cea mai mare bogăție lexicală. Termenii din fiecare arie sunt prezentați în ordine descrescătoare a numărului de puncte în care au fost înregistrați ca prim răspuns. Trebuie precizat că termenii discutați sunt clasificați după câmpul lexical, conform prezentării din subcapitolele anterioare; aşadar unde se menționează , de exemplu, ***gḿngav***, se înțelege oricare dintre termenii care aparțin câmpului lexical al lui ***gḿngav***, împreună cu toate variantele, derivatele şi sintagmele lor, după cum au fost prezentate în paragraful aferent din subcapitolul 1.1.

1. Oltenia (21 de termeni): i. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi”*** **+ grup prepozițional** (33 de puncte), ii. ***gḿngav*** (22 de puncte), iii. ***şişcáv*** (16 puncte), iv. termeni înrudiți cu ***límbă*** (5 puncte), v. ***peltíc*** (3 puncte), vi. ***tont*** (3 puncte), vii. ***fonf*** (2 puncte), viii. ***cu límba prínsă*** (2 puncte), ix. ***pîtcáv*** (1 punct), x. ***a sîsîí*** (1 punct), xi. ***pişcáv*** (1 punct), xii. ***a pîsîí*** (1 punct), xiii. ***a bîlbîí*** (1 punct), xiv. ***a pîcîi/a pîşcîi*** (1 punct), xv. ***a cîrîí*** (1 punct), xvi. ***a pîlpîí*** (1 punct), xvii. ***a pîrpîí*** (1 punct), xviii. ***vorbéşte puşcăvít*** (1 punct), xix. ***nu pu̯áťe rúpe vóĉ̯ea*** (1 punct), xx. ***îngḿnă vórba*** (1 punct), xxi. ***vorbéşte şicănít*** (1 punct);
2. Transilvania (17 termeni): i. ***ĉepele̯ág*** (34 de puncte), ii. ***gḿngav*** (33 de puncte), iii. ***şişcáv*** (31 de puncte), iv. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi”*** **+ grup prepozițional** (26 de puncte), v. ***peltíc*** (17 puncte), vi. termeni înrudiți cu ***límbă*** (16 puncte), vii. ***a sîsîí*** (12 puncte), viii. ***a bîlbîí*** (1 punct), ix. ***a cîcîí*** (3 puncte), x. ***a dicăí*** (3 puncte), xi. ***boloboťéşťĕ*** (1 punct), xii. ***a cîrîí*** (1 punct) xiii. ***bócăcăi̯ĕ*** (1 punct), xiv. ***pipili̯ág*** (1 punct), xv. ***totorǫ́scă*** (1 punct), xvi. ***háşcâ*** (1 punct), xvii. ***mîțăi̯ít*** (1 punct);
3. Banat (14 termeni): i. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi”*** **+ grup prepozițional** (38 de puncte), ii. ***gḿngav*** (11 puncte), iii. ***pîtcáv*** (11 puncte), iv. termeni înrudiți cu ***límbă*** (10 puncte), v. ***şişcáv*** (8 puncte), vi. ***a sîsîí*** (6 puncte), vii. ***a fîsîí*** (4 puncte), viii. ***tont*** (3 puncte), ix. ***pḿşcăv*** (2 puncte), x. ***cu límba prínsă*** (2 puncte), xi. ***mut*** (1 punct), xii. ***a pîsîí*** (1 punct), xiii. ***a fîşcîí*** (1 punct), xiv. ***vu̯orbi̯éşćĕ supțḿri̯ĕ*** (1 punct);

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

4. Crişana (13 termeni): i. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi”*** **+ grup prepoziţional** (43 de puncte), ii. ***ĉepele̯ág*** (21 de puncte), iii. ***gḭ́ngav*** (19 puncte), iv. ***şişcáv*** (13 puncte), v. ***fonf*** (1 punct), vi. ***a sîsîí*** (1 punct), vii. ***a bîlbîí*** (1 punct), viii. ***a pîcîi/a pîşcîi*** (1 punct), ix. ***împúnĝ/ďĕ vórba*** (1 punct), x. ***ascuţḭ́t la vórbă*** (1 punct) – exclusiv în Crişana, xi. ***dodogúş*** (1 punct), xii. ***ṣĕ̯ḭ́p*** (1 punct), xiii. ***vorbę́ştʼĭ ńińẹ̆rátʼ*** (1 punct);
5. Muntenia–Dobrogea (12 termeni): i. ***peltíc*** (115 puncte), ii. termeni înrudiţi cu ***límbă*** (91 de puncte), iii. ***gḭ́ngav*** (11 puncte), iv. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi”*** **+ grup prepoziţional** (4 puncte), v. ***ĉepele̯ág*** (3 puncte), vi. ***fonf*** (3 puncte), vii. ***site̯áv*** (2 puncte), viii. ***a cîcîí*** (1 punct), ix. ***sovîltóc*** (1 punct), x. ***tălḭ́mb*** (1 punct), xi. ***încurcát*** (1 punct), xii. ***cam límba scúrtă*** (1 puncte);
6. Moldova–Bucovina (7 termeni): i. ***ĉepele̯ág*** (183 puncte), ii. ***peltíc*** (14 puncte), iii. ***a fîlfîí*** (4 puncte), iv. ***gḭ́ngav*** (2 puncte), v. termeni înrudiţi cu ***límbă*** (1 punct), vi. ***a dicăí*** (1 punct), vii. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi”*** **+ grup prepoziţional** (1 punct);
7. Maramureş (4 termeni): i. ***ĉepele̯ág*** (8 puncte), ii. ***mut*** (2 puncte), iii. ***a cîcîí*** (1 punct), iv. ***holoboácă*** (1 punct).

2. ANALIZA ONOMASIOLOGICĂ ŞI SEMANTICĂ

Abordarea onomasiologică a vizează mai multe aspecte: procedeele nominative şi mecanismului psihic de creare a termenilor, principii motivaţionale, relaţia dintre denumire, motivaţie şi procesul cognitiv. Din punct de vedere semantic, stabilim mai multe serii sinonimice formate de aceşti termeni dialectali.

2.1. În privinţa procedeelor nominative şi a mecanismului de crearea a lexemelor care desemnează noţiunea de „peltic”, identificăm următoarele aspecte: cuvinte simple / primare, cuvinte derivate, cuvinte compuse, sintagme, denumiri-explicaţie / denumiri-judecăţi). După cum se observă în **tabelul 1**, aceste procedee au o pondere aproximativ egală în procesul denominării.

2.2. În graiurile dacoromâne, câmpul onomasiologic al termenilor referitori la **peltic** cuprinde o serie bogată de termeni denominativi. Aceste variante diatopice se deosebesc între ele prin diverse motiveme: dacă motivemul comun este „defectul de vorbire”, diferenţele care apar se referă la sunetul/sunetele care sunt pronunţate defectuos sau cu dificultate, la locul de articulare, la tonalitatea sunetului/sunetelor, la repetarea unor silabe, la vorbitul fără coerenţă şi chiar la lipsa capacităţii de articulare a sunetelor.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

Distingem, astfel, următoarele categorii de principii motivaționale:

- rostitul defectuos al anumitor sunete (de exemplu: ş ca s/ j ca z/ ţ ca θ):
  - **peltíc, ĉepelít, cepeleág, şişcáv, limbút/limbós, fîsîi̯ít, pîtcăv, sîsîi̯ĕ̯şťĕ, pîsăi̯ít, písîi̯ĕ pe ľ˝îmbă, vorvéşťi̯ pă nas˙˙**,
- vorbitul greu şi împiedicat, repetând silabele:
  - **gîngáv, şişcáv, limbút/limbós, pîtcăv, tont, tontológ, bîlbîít, cîcîi̯éşte, îngînă vórba**
- vorbitul cu dificultate, fără repetarea silabelor
  - **fonf**, **vorbéşte puşcăvít** (= stricat), **pişcáv**
- vorbitul neclar
  - **încurcát, împúnĝ/ďĕ vórba, boloboťéşťĕ, fîsâi̯ít, fîlfîi̯ít, dicăi̯ít, dîcăi̯éşĉe, ˙˙om împi̯edicát la límbă**
- vorbitul mult şi fără rost:
  - **limbút/limbós, holobícă**
- vorbitul fără coerență:
  - **tălímp**
- vorbitul cu tonalitate înaltă:
  - **ascuţít la vórbă, gîrăi̯éşťĕ, v˙˙orbi̯éşćĕ supţíri̯ĕ**
- vorbitul nearmonios:
  - **bócăcăi̯ĕ**
- vorbitul răguşit:
  - **sitę́áv**
- vorbitul afectat:
  - **mîţăi̯ít**, **vorbéşťi̯ ńińĕ̯rát˙˙**
- lipsa capacității de a rosti cuvintele:
  - **mut, mutală̆u̯**, **mutăvi̯él, nu pu̯áťe rúpe vóĉ͡e̯a**
- motivație transparentă, prin sonoritate, la cuvintele de origine onomatopeică:
  - **fîlfîi̯ít, fîsâi̯ít, pîsăi̯ít, bócăcăi̯ĕ, boloboťéşťĕ, gîrăi̯éşťĕ**
- motivație transparentă (locul de articulare şi tonalitatea) pentru sintagmele alcătuite din verbe (**a vorbi, a vorovi, a băsădi, a grăi, a gângăni, a fi**): [verb] + **pe límbă, în límbă, în vírfu límbi, pe vírfu límbi, ď˝in vîrvu ľ˝ímbi̯, în sfírcu ľ˝ímbi, cu ľ˝ímba flocu̯ásă**, **cu límba prínsă; cu ľ˝ímba-ntră ginţ, pîntră ď˝inţ, întră ginţ; ńińĕ̯rát˙˙, şicánít, pă nas˙˙, supţíri̯ĕ, limbút, pălíş, pilticós, şişcăvít**.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

2.3. Metoda de analiză pe care o propunem pentru **relația dintre denumire, motivație şi procesul cognitiv** are la bază grila bidimensională a lui P. Kock[3], care corelează procedeele nominative (identitate formală, sufixare, derivare regresivă, derivare sintagmatică, conversiune, contaminație, etimologie populară), cu relațiile asociative/cognitive (identitate conceptuală, similitudine metaforică, subordonare taxonomică, supraordonare taxonomică, similitudine cotaxonomică, contiguitate conceptuală). Din perspectivă cognitivă, materialul analizat relevă următoarele relații asociative pentru verbalizarea conceptului: identitate formală şi conceptuală, contiguitate conceptuală şi neconceptuală, similitudine metaforică (vezi **tabel 2**).

2.4. Analiza semantică

Comparand definițiile din dicționare ale termenilor analizați, identificăm următoarele serii sinonimice:

- Cuvinte identice din punct de vedere semantic şi stilistic:
  peltíc–ĉepelít, cepeleág, şişcáv, limbút/limbós, fîsîi̯ít, pî́tcăv;
- Cuvinte identice din punct de vedere semantic şi deosebite prin nuanțe stilistice:
  peltíc–**fîlfîi̯ít** (= care rosteşte sunetele/cuvintele neclar, din cauza lipsei dinților);
- Cuvinte care se deosebesc prin nuanțe semantice:
  peltíc–cepeleág (= sâsâit), **şişcáv** (= sâsâit), **limbút/limbós** (= gângav şi bâlbâit)**, pî́tcăv** (= bâlbâit)**, tont** (= gângav şi bâlbâit), **bâlbâit, cîcăi̯ít** (= bâlbâit), **dicăi̯ít** (= bolborosit), **tălî́mp** (= care vorbeşte greoi);
- Cuvinte care se deosebesc prin nuanțe semantice şi stilistice:
  peltíc–**gîngáv** (= care vorbeşte pe nas), **limbút/limbós** (= guraliv, flecar), **pî́tcăv** (= care vorbeşte pe nas**)**, **tont** (= care vorbeşte pe nas, fonfăit**), fonf, sitę́áv** (= răguşit**), gîrăi̯ę́şťě** [vb.] **(=** care vorbeşte cu un ton ascuțit şi strident, care trădează ostilitate), **mîțăi̯ít (**care vorbeşte plângăreț, miorlăit), **vorbę́şťį́ ńińě́rátᵘ̯** (afectat, fandosit, sclifosit), **vorvę́şťį́ pă nasᵘ̯**, **vᵘ̯orbi̯ę́şćě supțî́ri̯ě, holobî́că** (= guralivă**), fîcîi̯ít** (= care vorbeşte fluierând printre dinți), **mutălắu** (= care vorbeşte puțin), **mut**.

La nivel dialectal, diferențele semantice dispar prin diverse tipuri de analogii şi contingențe observate de comunitatea lingvistică: termenii desemnează „defectul de vorbire”, fără diferențe legate de cauză sau de modul de articulare: **peltíc** față de **fîlfîi̯ít** (= care rosteşte sunetele/cuvintele neclar, din cauza lipsei dinților) sau **limbút** şi **mut**.

[3] KOCH, P. 2000b. « Pour une approche cognitive du changement sémantique lexical: aspect sémasiologique ». Société de linguistique de Paris 2000, 75–95, *apud* Popovschi 2018: 209.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

2.5. Formulăm câteva concluzii ale acestui subcapitol:

- Cuvintele, sintagmele şi sensurile noi apar pe două căi principale: derivarea morfematică (prefixare, sufixare şi lexicalizare – sintagmele denominative) şi derivarea semantică.
- Sub aspectul formei interne, cuvintele şi sintagmele au motivație transparentă, de natură diferită. Astfel, termenii denominativi prin care este desemnat „defectul de vorbire" se deosebesc prin diverse semne motivaționale (motiveme): sunetul pronunțat defectuos, tempoul, volumul, incapacitatea de a articula sunetele etc.
- Sintagmele (**a vorbi**/**a vorovi/a băsădi**/ **a grăi** + un determinat) confirmă tendința de suprapunere semantică a termenilor utilizați pentru desemnarea defectului de vorbire, indiferent de cauză şi de manifestarea lui concretă: **vorbéşte / vorovéşťĕ pe límbă, ~ în vĭ́rfu límbi, ~ în sfĭ́rcu ľímbi** ; **~ cu ľímba-ntră ginț**; **~ pĭ́ntră ď″inț**.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

câmp lexical (dicționar)	cuvinte simple (primare)	variante fonetice	derivate	schimbare sufix/ prefixare	conversiune	sintagme
peltíc	peltíc	peltícᵘ̯ pelitíc piltíc petíc peltéc peltít péltic		peltíu̯ pertív (+fon) pelte̯ág pelticós pilticós (+fon)	peltíc (adv.)	vorbéște plictíc (+cont)
gî́ngav + a gîngăví	gî́ngav gîngăvę́ște	gîngáv gî́ngăv	gîng	gîngăi̯ę́ște gî́ngăi̯ĕ gîngălę́șťĕ	gîngîi̯ít (+morf) gîngăi̯ít (+morf) îngîngîi̯ít (+fon, morf) îngîngînát (+fon, morf)	vorbéște gîngáv gîngáv dă vorbă gîngălę́șťĕ vórba gîngănéște vórba gî́ngăne vórba gî́ngîne vórba gîngăňéșťĕ‿vî́rfu límbi
cepeleág + a cepelí	ĉepele̯ág	ŝepeléște ŝupilę́șťi̯ șepelę́ște șĕi̯pelę́șťę̆ ŝeperlui̯ę́șť/ĉĕ (+cont) șeperlę́șťĕ (+cont) sĕperlę́șťę̆ (+cont) șărperľę́șťĕ (+cont) ŝᵘ̯opele̯ág ŝupeli̯ág șepele̯ág	ŝĕpeľitórɨ (+fon) șepelitórɨ (+fon) ŝiľipĉitórɨ (+fon) șopîltív (+fon)	ŝepălós (+fon) șepeľós (+fon) șepeľílă (+fon) șopeľĕ́u̯ (+fon) șepelę́ (+fon)	ĉepelít ŝupilít (+fon) ŝupilít (adv.) (+fon) șepelít (+fon) șărpelít (+fon, cont) șupilˇít (+fon)	

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

câmp lexical (dicționar)	cuvinte simple (primare)	variante fonetice	derivate	schimbare sufix/ prefixare	conversiune	sintagme
şişcáv + a şişcăví	şişcáv şişcăvę́şte	şişcláv şicáv şîşcáv şíşcav şî́şcav şî́şcăv şúşcav şúşcăv ŝişcavę́şĉĕ şîşcăvę́şte şuşcăvę́şte ĺĕ şî́şcîi̯ĕ	şîşcăvílă (+fon)		şişcăvít şîşcăvít (+fon) şîşcovít (+fon) şişcănít (+fon)	şişcăvę́şťĕ vórba şîşcăvę́şte vórba şíşcăi̯ĕ vórba
limbút + limbós	limbút limbós					
sîsîí	sîsîi̯ę́şťĕ			sîsălę́şťi̯ (+fon) ŝiŝirę́şťĕ (+fon)	sîsîi̯ít sîsăi̯ít (+fon)	ŝiŝĕi̯ę́şĉ/ťĕ vórba vóroǵe sîsîi̯ítᵗᵘ sîsăi̯ę́şĉĕ vórba
pîtcáv + pîtcăí		pî́tcăv pútcăv		pîtcą̆/ęvi̯ę́şćĕ	pîtcăvít (+morf) pîtcăi̯ít pîtpăi̯ít (+fon)	
tont	tî́ntą̆/ęv	tînt tîntáv tîntălóg				
a bîlbîí		bîlbăi̯ę́şťĕ			bîlbîít	
fonf + a fonfăí	fonf			fõfăńę́şť/ćę̆	fom̥făi̯ít fonfonít (+fon, morf)	
a cîcîí	cîcîi̯ę́şte		câcăi̯itᵘórɨ (+fon)	cîcăĺę́şťĕ (+morf)	cîcăi̯ít(+fon)	cîcăĺę́şťĕ vórba

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

câmp lexical (dicționar)	cuvinte simple (primare)	variante fonetice	derivate	schimbare sufix/ prefixare	conversiune	sintagme
a vorbí/a grăí/a băsădí + grup prepozițional						vorbéște în vírfu límbi vorbéște cam în vírfu l'ímbi vorovéșt'ĕ-n vírvu línd'i vóroď'e în vírvu límbi vorbésc în vírfu l'ímbi (1 sg.) vorbeá în vírfu límbi (imperf.) vóroge în vírvu la límbă vorbéșcĕ d"in vírvu l'ímbi vorovéșt'ĕ d"im vírvu límzî vorod"ésc d"i vírvu límzî (1 sg.) vorbéște pe vírvu límbi vorbé pă vírvu límbd"i vorbéște în sfírcu límbi vorbéșt'e în sfírcu l'ímbi grăiéște în vírfu límbi grăié d"in vírvu límbd"i băsădéșt'ĕ d"ĭ vírvu límbd"i vorbéște pe limbă vorvéșcĕ pă l'ímbă vorovéște pe límbă vorovéșt'ĕ-n límbă băsădéșt'ĭ pă límbă vorbéște cu límba íntre dínț vorbiéșcĕ cu l'ímba-ntră ginț vorbéșt'ĕ píntră d"inț vorovéșt'e píntre d"inț vorbiéșcĕ-ntră ginț băsădéșt'ĕ píntre d"inț vorvéșt'ĭ pă nasu

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

Concept-țintă	„peltic”										
Forma-țintă	**peltíc** cu derivate și sintagme	**gíngav** cu derivate și sintagme	**cepeleág** cu derivate și sintagme	**șișcáv** cu derivate și sintagme	**– limbút – limbós**	**a sîsîí** și sintagme	**pîtcăv** cu derivate și sintagme	**tînt, tîntáv, tîntălóg (tont)**	**a bîlbîí** cu derivate și sintagme	**fonf** cu derivate	**a cîcăí** cu derivate și sintagme
Procedeul	Împrumut și derivare sintagmatică	Împrumut și derivare sintagmatică	Împrumut și derivare sintagmatică	Analogie și derivare sintagmatică	Continuare	Derivare sintagmatică și etimologie populară	Derivare sintagmatică	Derivare semantică	Derivare semantică	Derivare semantică	Derivare sintagmatică și semantică
Relația asociativă	Identitate formală și conceptuală	Contiguitate conceptuală și similitudine metaforică	Identitate conceptuală	Identitate conceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate conceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate neconceptuală și similitudine metaforică	Identitate conceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate conceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate neconceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate neconceptuală și similitudine metaforică	Similitudine metaforică
Forma-sursă	tc. **peltek**	paleosl. **gągnavъ**	rut. **šepeljavyj**	scr. **šuškav**	– lat. **linguutus – < limbă**	formație onomatopeică	Et. nec.	**tont** et. nec (cf. it., sp., port. **tonto)**	formație onomatopeică	formație onomatopeică	formație onomatopeică

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

Concept-sursă	care rosteşte defectuos anumite consoane	care vorbeşte greu, nedesluşit şi împiedicat, repetând silabele; gângăvit, bâlbâit	peltic	peltic, sâsâit	– care vorbeşte mult (şi fără rost); care nu poate vorbi bine – locvace, elocvent	1. (Mai ales d. gâşte, şerpi) a scoate un sunet asemănător unui „s” prelungit. 2. (d. oameni) a vorbi defectuos pronunţând „s” în loc de „ş” sau deformând unele sunete; a vorbi peltic.	peltic; bâlbâit	(reg.) bâlbâit	a pronunța nedesluşit sunetele sau cuvintele, repetându-le şi împiedicându-se în rostirea lor, din cauza unui defect natural, a emoției sau a enervării; a gângăvi	care pronunță nazal; cu aere pretenționase de distincție (imitând pronunția franțuzească)	„bâlbâit”

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)

BIBLIOGRAFIE

ALRR. *Sinteză*, I, *Atlasul linguistic român pe regiuni. Sinteză*, volumul I, coordinator: *Nicolae Saramandu*, autori: Dana-Mihaela Zamfir, Verginica Barbu Mititelu, Carmen Radu, Irimia Floarea, Mihaela Morcov, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005.

Bucă, Marin, Ivan Evseev, *Probleme de semasiologie*, Timişoara, Editura Facla, 1976, p. 133–134.

Koch, P. *Pour une approche cognitive du changement sémantique lexical: aspect sémasiologique*. Société de linguistique de Paris 2000, 75–95, apud Popovschi 2018: 209.

Marian Rodica, *Analogia semasiologică. Unele consecinţe ale împrumutului în relaţia limbă-mentalitate. Bogăţia semantică a cuvântului* ***lume***, în „Dacoromania", serie nouă XXI, nr. 1, 2016, Cluj-Napoca, p. 60–67.

Moroianu Cristian, *Motivarea internă a relaţiilor semantice. Antonimia analizabilă*, în vol. *Variaţia lingvistică: probleme actuale.* II. *Pragmatică şi stilistică. Lexic, semantică, terminologii*, editori: Rodica Zafiu şi Claudia Ene, Editura Universităţii din Bucureşti, 2015, p. 255–268.

Moroianu Cristian, *Motivarea internă a relaţiilor semantice. Sinonimia analizabilă*, în vol. *Limba română. Controverse, delimitări, noi ipoteze*. I. *Gramatică. Lexic, semantică şi terminologii*. *Istoria limbii şi filologie*. „Actele celui de-al 9-lea Colocviu al Catedrei de limba română", Bucureşti, 4–5 decembrie 2009. Editori: Rodica Zafiu, Adina Dragomirescu, Alexandru Nicolae, Editura Universităţii din Bucureşti, 2010, p. 273–283.

Pavel Vasile , *Sintagmele denominative şi cartografierea lor*, în *Studia linguistica et philologica. Omagiu Profesorului Nicolae Saramandu la 70 de ani*, Editura Universităţii din Bucureşti, 2011, p. 673–679.

Pavel Vasile, *Cercetări de onomasiologie în perspectiva geografiei lingvistice*, în „Fonetică şi dialectologie", XII, 1993, p. 133–142.

Popovschi Liliana, *Particularităţi onomasiologice la terminologiei corpului omenesc (pe baza atlaselor lingvistice româneşti)*, Chişinău, Institutul de Filologie al AŞM, 2018.

NAMES FOR "PELTIC" IN DACO-ROMANIAN

ABSTRACT

The description in the previous subchapters highlights a great lexical richness for the name of the concept of "peltic" in all areas of Daco-Romanian. Next, the situation on each region of Daco-Romanian is presented, starting with the area that presents the greatest lexical richness. In the Daco-Romanian dialects, the onomasiological field of the terms referring to the peltic includes a rich series of denominative terms. These diatopic variants differ from each other by various motives: if the common motif is "speech defect", the differences that occur refer to the sound / sounds that are pronounced incorrectly or with difficulty, to the place of articulation, to the tone of the sound / sounds, to repetition of syllables, inconsistent speech and even lack of ability to articulate sounds.

Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti",
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13
maraimanta@gmail.com
louizou@gmail.com

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-26 16:11:45 UTC)